

посада, ПІБ та особистий підпис слідчого;
ПІБ та особисті підписи двох понять, які були присутні під час вилучення і пакування.

Горловина пакету міцно обв'язується шовковою ниткою, і фіксується двома подвійними простими вузлами, які розміщують на діаметрально протилежних краях обв'язки.

Вільні кінці шовкової нитки зв'язуються подвійним простим вузлом і приклеюються до зворотної сторони паперової бирки з пояснювальним написом. Поверх ниток наклеюється фрагмент цигаркового паперу з нанесеним відбитком печатки.

З метою запобігання несанкціонованого доступу до об'єктів, відстань від обв'язки до паперової бирки не повинна перевищувати 10 мм.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4651-17>.

2. Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз: навч. наоч. посібник для працівників правоохоронних органів / Укладачі: О.П. Угровецький, В.В. Аброськін, І.Р. Шинкаренко та ін. Харків: ХНДІСЕ; Промінь, 2019. 180 с.

Сезонов Віктор Станіславович,
старший судовий експерт Харківського
НДЕКЦ МВС України, кандидат юридичних
наук

ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ВИГОТОВЛЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

Відомо, що доказове значення мають результати застосування спеціальних знань саме у процесуальній формі. Однією із найпоширеніших процесуальних форм використання спеціальних знань наука та практика визнають призначення судових експертиз.

Об'єкти експертного дослідження виявляються у процесі проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. В окремих випадках це відбувається не плановано, а в інших – це цілеспрямований процес отримання речових доказів і порівняльних зразків для експертного дослідження. Однак і в першому, і в другому випадку робота із вказаними об'єктами повинна здійснюватися у відповідності до процесуальних і тактичних вимог.

На відміну від речових доказів, зразки для порівняльного дослідження не пов'язані з розслідуваною подією і, безсумнівно, походять від конкретного об'єкта. Повнота висновку експерта залежить від якості порівняльного матеріалу [1, с. 23]. Одержання зразків для експертного дослідження – це захід процесуального

примусу, процесуальна дія, змістом якої є одержання відображення будь-яких предметів матеріального світу, що відображають певні властивості та надаються експертів для проведення дослідження та формулювання висновків [2, с. 6].

Так, ст. 245 КПК України передбачає у разі необхідності можливість отримання зразків для проведення експертизи. Вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулась за проведенням експертизи або за клопотання якої експертиза призначена слідчим суддею. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом. Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів [3].

Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень визначають порядок отримання порівняльних матеріалів для окремих видів експертиз. Так, наприклад, для ідентифікації засобів копіювально-розмножувальної техніки повинні надаватися виготовлені за їх допомогою експериментальні відбитки не менш ніж у п'яти примірниках та вільні, порівняні за часом виготовлення із наданими для дослідження документами. При призначенні експертиз стосовно документів, виготовлених за допомогою копіювально-розмножувальної техніки, необхідно вжити заходів для збереження її у такому стані, у якому вона перебувала на час вилучення. Не дозволяється здійснювати будь-які операції з такою технікою до її направлення на експертизу.

Для розв'язання ідентифікаційних завдань щодо документів, виготовлених за допомогою комп'ютерної техніки, ця техніка надається в комплекті (системний блок комп'ютера, інсталяційний диск із драйвером принтера або багатофункціонального пристрою, з'єднувальні та мережеві кабелі, принтер). До направлення комп'ютерної техніки на експертизу будь-яка робота на ній не дозволяється. Вирішення ідентифікаційних питань проводиться в межах комплексної комп'ютерно-технічної експертизи та технічної експертизи документів за наявності електронного оригіналу документа (файлу). Вилучення комп'ютерної техніки, її огляд мають проводитися за участю спеціаліста у галузі комп'ютерно-технічних досліджень. Принтери (особливо струменеві) слід направляти на експертизу у найкоротший термін, оскільки застигання барвника може призвести до змін у вигляді та характері нанесення барвника на папір. Це положення вбачається спірним в сенсі нескладності відновлення барвника та особливостей технології проведення експертизи, висновки якої мінімально залежать від яскравості барвника.

При призначенні експертиз стосовно документів, виготовлених за допомогою комп'ютерної техніки, необхідно з'ясувати, чи змінювались знімні частини (картриджі) або чи піддавались ремонту

які-небудь вузли принтерів. Якщо картриджі лазерних принтерів змінювались, необхідно вжити заходів щодо розшуку відпрацьованих картриджів та подати їх на дослідження. Для проведення експертизи необхідно також вилучити вільні зразки, які були виготовлені на вилученому принтері в період, що відповідає періоду виготовлення досліджувальних документів [4].

Слід зазначити про необхідність удосконалення методик проведення вищезазначених експертиз, особливо щодо експертизи документів, надрукованих лазерними принтерами. Струменеві принтери на сьогодні є застарілим обладнанням, але наявність експертних методик щодо визначення справжності документів, виготовлених за їх допомогою, змушує фінансові установи їх використовувати. Що стосується лазерних принтерів, то, на жаль, технологія експертного дослідження сьогодні дає змогу визначити тип принтера. Ідентифікація принтера можлива лише як виключення (у разі наявності несправності барабана та характерних слідів на папері після його використання).

Список використаних джерел

1. Примусовий відбір зразків у особи для проведення експертизи: методичні рекомендації для практичних підрозділів / О.В. Лускатов та ін. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 36 с.

2. Козак О. В. Одержання зразків для експертного дослідження у кримінальному судочинстві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Ірпінь, 2011. 20 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-13. Ст. 88. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 01.06.2020).

4. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 14.05.2020).

Семенов Віктор Васильович,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кадровий потенціал правоохоронних органів – це одна із складових ефективності правоохоронної діяльності, тому постійне, відповідне умовам сьогодення підвищення професіоналізму працівників правоохоронних органів є одним із пріоритетних завдань